

УДК:343.983

<https://doi.org/10.32703/2663-6352/2025-1-17-265-272><https://orcid.org/0000-0002-0892-1694>**Михайлов Володимир Олександрович**старший викладач кафедри правосуддя
юридичного факультету

Інституту управління та технологій

Державного університету інфраструктури та
технологій,

м. Київ Україна

ІСТОРІЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація. В статті проведено комплексний, системний аналіз, законопроектів щодо адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. Законотворча діяльність в цій галузі є критичною для забезпечення правосуддя та зміцнення довіри до судової системи. Основна увага приділяється створенню єдиного термінологічного апарату, який би відповідав усім галузям судової експертизи. Зміни мають бути системними і включати законодавче, науково-методичне, інформаційне, фінансове та матеріально-технічне забезпечення. Необхідно враховувати міжнародний досвід і практики, щодо інтеграції сучасних технологій та електронного урядування є важливими напрямками реформування. Зокрема, впровадження електронних баз даних може значно спростити взаємодію між суб'єктами експертної діяльності. Ефективність судово-експертної діяльності може бути підвищена шляхом запровадження комплексного моніторингу законодавства, що регулює цю сферу. Також доцільно створити механізми для швидкого реагування на нові виклики, наприклад, під час військової агресії.

Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: була затверджена Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 [1].

Судово-експертна реформа була ініційована Указом Президента України №837/2019 від 8 листопада 2019 року. Згідно з Указом, до кінця 2020 року Кабінет Міністрів України мав підготувати законодавчі зміни, зокрема створення системи самоврядування судових експертів, рецензування експертних висновків та визначення строків проведення експертиз.

Цей реформаторський підхід має на меті підвищення якості судової експертизи та відповідності міжнародним стандартам. Після прийняття Закону України «Про судову експертизу» 1994 року було прийнято і значну кількість правок і доповнень, що відображає постійний розвиток правового регулювання в цій сфері.

Ключові слова: *судова експертиза, правове регулювання, державне управління, законодавство, експерт, спеціальні знання, спеціаліст, досудове розслідування, злочин, криміналістика, криміналістичні аспекти, криміналістичні дослідження, криміналістичні засоби.*

Annotation. *The article provides a comprehensive, systematic analysis of draft laws on the administrative and legal regulation of forensic activity in Ukraine. Legislative activity in this area is critical for ensuring justice and strengthening trust in the judicial system. The main attention is paid to the creation of a single terminological apparatus that would correspond to all branches of forensic expertise. Changes should be systemic and include legislative, scientific and methodological, information, financial and logistical support. It is necessary to take into account international experience and practices, the integration of modern technologies and e-government are important areas of reform. In particular, the introduction of electronic databases can significantly simplify the interaction between subjects of expert activity. The effectiveness of forensic activity can be increased*

by introducing comprehensive monitoring of the legislation regulating this area. It is also advisable to create mechanisms for rapid response to new challenges, for example, during military aggression.

Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary for 2021-2023: was approved by the Decree of the President of Ukraine dated 11.06.2021 No. 231/2021 [1].

The forensic expert reform was initiated by the Decree of the President of Ukraine No. 837/2019 dated November 8, 2019. According to the Decree, by the end of 2020, the Cabinet of Ministers of Ukraine was to prepare legislative amendments, in particular, the creation of a system of self-government of forensic experts, review of expert opinions, and determination of deadlines for conducting expert examinations.

This reform approach aims to improve the quality of forensic examination and compliance with international standards. After the adoption of the Law of Ukraine "On Forensic Examination" in 1994, a significant number of amendments and supplements were adopted, reflecting the constant development of legal regulation in this area.

Key words: forensic examination, legal regulation, public administration, legislation, expert, special knowledge, specialist, pre-trial investigation, crime, forensics, forensic aspects, forensic research, forensic tools.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Аналізом правового регулювання судово-експертного забезпечення правосуддя в Україні присвячена значна кількість наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, як: В. Авер'янов, В. Алексейчук, Д. Беззубов, Ю. Битяк, В. Гаращук, І. Голосніченко, В. Гончаренка, А. Іщенко, Н. Клименко, В. Лисиченко, М. Салтевський, М. Сегай, І. Стародубов, Ю. Старілова, В. Стефанюк, Н. Ткаченко, М. Тищенко, В. Цимбалюк, С. Тихенко, К. Шуневич, В. Шепітько, М. Щербаковській та ін.

Формулювання завдання дослідження. Провести аналіз чинного законодавства України і законопроектів, сформулювати нові пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Законопроект № 3637, запропонований у листопаді 2013 року, мав на меті вдосконалити положення нового КПК України 2012 року.

По-перше, він передбачав створення нової статті 242-1, яка визначала види експертиз: первинна, повторна, додаткова, комісійна, комплексна. У КПК 1960 року такі експертизи вже були передбачені, однак у реформованому КПК 2012 року вони не знайшли відображення. По-друге, пропонувалось деталізувати процедуру залучення експертів стороною захисту. За цим проектом, після укладання договору з експертом чи експертною установою, документи долучалися до матеріалів справи. Однак цей законопроект був відкликаний, і запропоновані зміни не були реалізовані.

Наступний період діяльності Верховної Ради України VIII скликання (2014- 2019) ознаменувався підвищенням уваги законодавця до регулювання порядку проведення судових експертиз та залучення судового експерта в кримінальне провадження. Можна виокремити 8 законодавчих ініціатив в частині організаційних особливостей судово-експертної діяльності цього періоду, проте жодна з них не була підтримана парламентом.

Законопроекти Про судово-експертну діяльність в Україні», такі як:

- Про судово-експертну діяльність в Україні: проект Закону України від 30.03.2017 № 6264 [2];

- Про судово-експертну діяльність в Україні: проект Закону України від 03.10.2017 № 2149-VII [3].

З різних причин, а в основному з відсутності політичної волі для створення незалежної, об'єктивної системи адміністративно правового регулювання судово-експертної діяльності та бажанням залишити «монополію на правду» багато проектів, що були спрямовані на удосконалення діяльності судових експертів, забезпечення прозорості, підвищення якості експертиз та адаптацію до сучасних викликів, не були проголосовані у ВРУ.

Але були прийняті зміни які вносили плутанину і обмежували права учасників процесу.

Наприклад : 3 жовтня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів, який був зареєстрований за № 6232 від 23.03.2017 та мав умовну назву «реформа судової системи».

Положення законопроекту № 6232 від 23.03.2017 містили низку юридичних недоліків, які створювали правову невизначеність. Зокрема:

- У випадку подальших змін до кодексів було складно однозначно ідентифікувати, з точки зору юридичної техніки, куди саме вноситимуться зміни. Це призводило до суперечливого застосування норм і потребувало додаткових тлумачень, роз'яснень і коригувань.

- Заборонялось залучати спеціалістів з відповідних галузей, окрім державних експертів або тих, хто внесений до Державного реєстру атестованих судових експертів. Що обмежувало право сторін у кримінальному процесі самостійно обирати експертів, залишаючи це виключно на розсуд слідчого судді або суду.

- Проект частини 2 статті 242 КПК України передбачав обов'язкове звернення слідчого чи прокурора до судді для проведення експертизи. Це ускладнює процес і суперечить цілям оперативності та економії процесуальних ресурсів.

- Запропонована редакція частини другої статті 9 Закону України «Про судову експертизу» відповідно до змісту якої особа або орган, які призначають або замовляють судову експертизу, можуть доручити її проведення тим судовим експертам, які є у Реєстрі атестованих судових експертів, або іншим фахівцям з відповідних галузей знань, якщо інше не встановлено законом. Треба зауважити, що за такої редакції зміст норми за предметом свого регулювання є значно ширшим за назву статті, оскільки стаття 9 Закону України «Про судову експертизу» регламентує відносини щодо ведення та використання Державного Реєстру атестованих судових експертів.

- Запропоновані терміни, наприклад, у статті ст. 244 (частина 3) КПК України, встановлювали обмеження на п'ятиденний розгляд клопотання слідчим суддею. Водночас участь особи, яка подала клопотання, в процесі розгляду не є обов'язковою, якщо інше не вказано суддею, що зменшувало гарантії сторін.

Таким чином, відповідно до зазначених вище змін виключно слідчий суддя або суд міг приймати рішення про залучення експерта для проведення експертизи. Нагадаю, – до набрання чинності цим Законом таке рішення могли приймати сторона обвинувачення, сторона захисту, слідчий суддя у випадках відмови слідчого, прокурора в задоволенні клопотання сторони захисту про залучення експерта, суд. Як бачимо, змінами від 03.10.2017 року в кримінально процесуальне регулювання, законодавець виключив можливості для сторін самостійно залучати експертів у кримінальне провадження. У зв'язку з цим виникає ряд питань щодо передумов та наслідків таких нововведень, зокрема, чи такими законодавчими змінами не було обмежено принцип змагальності та свободи у наданні сторонами доказів, ризик потенційного впливу на результати судового розгляду в частині об'єктивності, швидкості та повноти дослідження обставин справи, перевантаженості судової системи, і, відповідно, – можливостей неефективного її функціонування. Зрештою, слід звернути увагу на ризики неправомірного впливу на судового експерта при такій організації залучення експерта у провадження, адже інформація про особу експерта була заздалегідь відомою, містилася в ухвалі суду про призначення судової експертизи, яку сторони могли використовувати для спроб вплинути та достовірність висновку експерта [4, с. 205].

Аналіз наведених положень законопроекту № 6232 від 23.03.2017, підводили до висновка, що вони мають низку недоліків, які потребують додаткового опрацювання та вдосконалення.

У лютому 2018 року до Верховної Ради України був поданий законопроект №7547, метою якого було скасування «поправок Лозового» щодо організації та проведення судових експертиз. Автори законопроекту запропонували повернути сторонам кримінального

провадження право самостійно звертатися до експертів для отримання висновків, тим самим скасувавши монополні повноваження слідчих суддів у цьому питанні.

Серед основних положень законопроекту виділялось:

- Можливість сторони захисту залучати експерта самостійно або за допомогою клопотання до сторони обвинувачення.
- Надання слідчому судді права залучати експерта лише у випадку відмови слідчого чи прокурора задовольнити відповідне клопотання сторони захисту.
- Скасування монополії державних спеціалізованих установ на проведення судових експертиз.

Попри запропоновані зміни, у березні 2018 року законопроект №7547 був відхилений і знятий з розгляду. Це стало ще одним прикладом складнощів у реформуванні кримінального процесуального законодавства України.

Законопроект №8112, зареєстрований у березні 2018 року, передбачав надати, окрім слідчого судді, ще й слідчому, прокурору можливість звертатися до експертів, експертної установи. Сторона захисту могла реалізувати своє право на залучення експерта для проведення судової експертизи лише або шляхом звернення з клопотанням до слідчого, прокурора або до слідчого судді. Також серед пропозицій законопроекту – надати право потерпілому, який відповідно до ст.3 КПК України не завжди є стороною обвинувачення, можливість звертатися до слідчого з клопотанням про проведення експертизи. Автори законопроекту пропонували передбачити положення, згідно яким «...у разі незгоди потерпілого, сторони кримінального провадження (крім сторони обвинувачення) із питаннями, поставленими перед експертом в постанові про призначення експертизи, винесеної слідчим чи прокурором, потерпілий, сторона кримінального провадження (крім сторони обвинувачення) мав право звернутись до слідчого судді із клопотанням про встановлення додаткових питань в межах вже призначеної експертизи» (проект ст.244-1 в редакції законопроекту №8112) [4, с. 207].

У березні 2018 року Верховною Радою України було зареєстровано законопроект №8166, який мав на меті повернути автономію сторонам кримінального провадження у прийнятті рішення щодо залучення експертів для проведення судових експертиз. Цей законопроект був схвалений у першому читанні, але подальший його розгляд було зупинене.

Метою законопроекту №8233 було створення нового закону про судову експертизу та самоврядування судових експертів. Це мало б забезпечити ефективну систему самоврядування і зменшити залежність судових експертів від органів влади. Законопроект запропонував новий підхід до організації судово-експертної діяльності, але його подальший розгляд також не просунувся.

Ще однією схожою ініціативою став законопроект №8249, зареєстрований у квітні 2018 року. Він підтримував ідеї, викладені в законопроекті №8233, і висловлював критику щодо практики, запровадженої попередніми змінами до законодавства. Зокрема, депутати вказували, що після ухвалення Закону України від 3 жовтня 2017 року судді фактично втрачали роль арбітра і частково переймали функції досудового розслідування. Однак і цей законопроект не був підтриманий парламентом.

У вересні 2018 року Верховна Рада України підтримала у першому читанні Проект Закону №8336 від 4 травня 2018 року. Законопроект передбачав внесення змін до законодавства з метою посилення гарантій незалежності судових експертів і забезпечення належних умов для здійснення судово-експертної діяльності. Однак після першого читання розгляд цього проекту був зупинений, і він так і не був прийнятий.

Визначні зміни відбулись при прийнятті проекту закону № 1009 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства 4 жовтня 2019 року, адже ним було частково скасовано монополію на проведення судових експертиз у кримінальному провадженні державними спеціалізованими установами. Разом з тим, право на проведення криміналістичних, судово-

медичних і судово-психіатричних експертиз залишено виключно державним спеціалізованим установам. Окрім цього, зазначений законопроект змінив суб'єктів ініціювання проведення судової експертизи у кримінальному провадженні, надавши право залучати експерта у провадження сторонам або слідчому судді за клопотанням сторони захисту у випадках, визначених законом. Зокрема йдеться про ситуації, коли для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, необхідне залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або для вирішення залученим стороною експертом поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок; сторона захисту не може залучити експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин (ст. 244 КПК України в редакції від 15.10.2019). В той же час можливість залучення експерта у провадження потерпілим, його представником визначено не було [4, с. 210].

Верховна Рада України IX скликання має низку законодавчих ініціатив, спрямованих на вдосконалення різних аспектів законодавства. Серед них можна виділити проекти, що є актуальні на теперішній час і також стосуються судово-експертної реформи в Україні:

1. **Проект Закону про судово-експертну діяльність:**
 - Номер: 6284.
 - Дата реєстрації: 05.11.2021.
 - Ініціатор: Кабінет Міністрів України.
2. **Альтернативний проект Закону про судово-експертну діяльність:**
 - Номер: 6284-1.
 - Дата реєстрації: 19.11.2021.
 - Ініціатор: Народні депутати України.
3. **Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України:**
 - Номер: 6285.
 - Дата реєстрації: 05.11.2021.
 - Ініціатор: Кабінет Міністрів України.
4. **Альтернативний проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу про адміністративні правопорушення:**
 - Номер: 6285-1.
 - Дата реєстрації: 19.11.2021.
 - Ініціатор: Народні депутати України.
5. **Альтернативний проект Закону про судово-експертну діяльність та самоврядування судових експертів:**
 - Номер: 6284-2.
 - Дата реєстрації: 22.11.2021.
 - Ініціатор: Народні депутати України.
6. **Альтернативний проект Закону про внесення змін до Закону України "Про судову експертизу":**
 - Номер: 6284-3.
 - Дата реєстрації: 23.11.2021.
 - Ініціатор: Народні депутати України.

Основні відмінності між зазначеними законопроектами можна виділити наступним чином:

1. **Підхід до регулювання:**
 - Проект №6284 пропонує комплексне регулювання судово-експертної діяльності, охоплюючи всі ключові аспекти.

- Проект №6284-3 фокусується лише на *внесенні змін до чинного законодавства*, маючи більш обмежений обсяг регуляції.
- 2. **Самоврядування експертів:**
 - Проект №6284-2 акцентує увагу на створенні системи *самоврядування судових експертів*, що охоплювала б і приватних, і державних експертів.
 - Інші проекти менше зосереджені на впровадженні цього аспекту.
- 3. **Статус експертів:**
 - Проекти №6284-1 і №6284-2 передбачають *ширші повноваження для приватних експертів*, тоді як проект №6284 зберігає більше обмежень.
- 4. **Державне регулювання:**
 - Проект №6284 передбачає *централізоване державне регулювання* через Міністерство юстиції.
 - Альтернативні проекти пропонують більш децентралізований підхід, розширюючи участь самоврядних організацій.

З приводу цього Ткаченко Н., Алексейчук В. вважають, що сьогодні реформування судової експертизи здобуло заслужене визнання: на розгляді Верховної Ради України перебуває чотири проекти закону, які передбачають регулювання судово-експертної діяльності в Україні (№ 6284, 6284-1, 6284-2, 6284-3). Одним із найголовніших питань, за яким ці проекти різняться, є модель інституцій судової експертизи в Україні (найбільш обґрунтована, доцільна й ефективна). Результати численних дискусій, обговорень, анкетувань і узагальнень, проведених фаховою експертною спільнотою, представниками органів досудового розслідування, суду, адвокатури, науковцями, свідчать про неоднозначність їх ставлення до різних моделей, за якими має функціонувати експертна галузь. Проведене Директоратом правової політики у сфері судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів Міністерства юстиції України узагальнення (Моніторинговий звіт, 2020) свідчить, що більшість респондентів (51%) на боці реформування судово-експертної системи (але різняться думки щодо напрямів реформування), 49% — бажають залишити чинну систему організаційно-управлінського забезпечення, 36% — за створення єдиного центрального органу виконавчої влади з метою координації та контролю всіх суб'єктів судово-експертної діяльності, фінансування їх діяльності у передбаченому законодавством порядку, а 13% — прагнуть запровадити єдину експертно-кваліфікаційну комісію [5, с. 15].

Гармонізація з міжнародними стандартами: Проект №6284 виглядає найбільш збалансованим, оскільки враховує міжнародний досвід і рекомендації Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI). Цей підхід дозволяє забезпечити відповідність національного законодавства сучасним викликам, зокрема пов'язаним із впливом воєнного стану.

Але нетреба відкидати питання підняті і в альтернативних ключових законопроектів, які стосуються реформи судової експертизи і ось чому:

1. **Проект Закону №6284 (05.11.2021):**
 - Основна мета: створення чіткої нормативної бази для судово-експертної діяльності.
 - Впроваджує стандарти для експертів, включаючи їхню сертифікацію, професійний розвиток та контроль якості.
 - Передбачає створення системи самоврядування судових експертів, що сприятиме їхній незалежності.
2. **Альтернативний проект №6284-1 (19.11.2021):**
 - Розширює положення основного законопроекту, додаючи механізми рецензування висновків експертів.
 - Пропонує встановлення граничних строків для проведення експертиз, що має прискорити судові процеси.
3. **Проект Закону №6285 (05.11.2021):**
 - Спрямований на вдосконалення Кримінального процесуального кодексу України.

- Визначає чіткі критерії для призначення експертиз, що зменшує ризик упередженості.

4. Альтернативний проєкт №6285-1 (19.11.2021):

- Включає зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення.
- Пропонує нові процедури для проведення експертиз, що підвищують прозорість процесу.

5. Альтернативний проєкт №6284-2 (22.11.2021):

- Зосереджується на створенні органів самоврядування судових експертів.
- Передбачає посилення ролі недержавних експертних установ.

6. Альтернативний проєкт №6284-3 (23.11.2021):

- Вносить зміни до чинного Закону України "Про судову експертизу".
- Пропонує нові підходи до регулювання діяльності експертів, включаючи їхню професійну підготовку.

Виклики та перспективи:

- *Фінансування:* Реалізація реформи потребує значних ресурсів для створення нових органів та забезпечення їхньої діяльності.

- *Прозорість:* Важливо уникнути конфлікту інтересів та забезпечити незалежність експертів.

- *Міжнародні стандарти:* Законопроєкти спрямовані на гармонізацію з європейськими практиками, що підвищить довіру до судової системи.

Ці законопроєкти є важливим кроком до модернізації судово-експертної діяльності в Україні.

Попри позитивні аспекти, існують виклики, пов'язані з імплементацією цих законопроєктів. Наприклад, необхідність фінансування реформ, забезпечення прозорості процесу та уникнення конфлікту інтересів. Водночас, успішна реалізація цих ініціатив може значно підвищити довіру до судової системи та сприяти зміцненню верховенства права в Україні.

В умовах воєнного стану прийняття нового Закону України «Про судово-експертну діяльність» є нагальною потребою. Ефективна робота судово-експертної системи є критично важливою для розслідування воєнних злочинів, захисту прав людини та забезпечення справедливого правосуддя.

Міжнародний досвід експертного забезпечення правосуддя підлягає науковому аналізу з метою імплементації відповідних передових норм у законодавство України та застосування їх у практичній діяльності. Це необхідно для вдосконалення процедур участі судового експерта в судочинстві та вступу українських СЕУ до міжнародних організацій, якими об'єднано різні зарубіжні експертні інституції, із метою інтеграції української системи експертного забезпечення правосуддя в міжнародний простір [5, с. 16].

Виклики воєнного стану, а саме: знищення **інфраструктури** та технічних засобів, **втрата документів та доказів**, необхідних для проведення експертиз, **потреба в нових методиках** для розслідування воєнних злочинів.

Для подолання цих проблем необхідно:

- Внести зміни до законодавства, що враховують специфіку воєнного стану.
- Розробити нові методики проведення експертиз.
- Забезпечити належне фінансування судово-експертних установ.
- Активізувати міжнародну співпрацю.

Цифровізація судово-експертної діяльності є ключовим фактором для забезпечення її безперервності під час війни. Використання цифрових інструментів може прискорити обробку інформації та мінімізувати ризики втрати даних. Успішний досвід впровадження таких рішень підтверджує їхню ефективність.

Подальші кроки мають бути спрямовані на:

- Адаптацію найкращих міжнародних практик до української реальності.

- Розробку конкретних пропозицій щодо вдосконалення організації судово-експертної діяльності.
- Забезпечення незалежності та захисту експертів від зовнішнього впливу.

Законопроекти, спрямовані на адміністративно-правове забезпечення судової експертизи, є важливим кроком до вдосконалення правової системи України. Їх реалізація потребує комплексного підходу, який включає співпрацю між державними органами, експертною спільнотою та громадськістю. Це дозволить створити ефективну, прозору та справедливу систему судово-експертної діяльності.

Висновки. Проведено аналіз зареєстрованих на даний час законопроектів, що стосуються судово-експертної реформи в Україні, дозволяє прийти до висновків, що в умовах воєнного стану прийняття нового Закону України «Про судово-експертну діяльність» є нагальною потребою. Новий Закон України «Про судово-експертну діяльність» повинен забезпечити комплексний підхід до реформування судово-експертної діяльності. Врахувати міжнародний досвід, рекомендації Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) та сучасні виклики, забезпечуючи:

- **Чітке регулювання діяльності експертів** для покращення прозорості та якості їхньої роботи.
- **Системні зміни**, спрямовані на посилення правових гарантій і стандартів проведення експертиз.
- **Врахування сучасного контексту** через адаптацію до умов воєнного стану.

Попри позитивні аспекти, існують виклики, пов'язані з імплементацією цих законопроектів. Наприклад, необхідність фінансування реформ, забезпечення прозорості процесу та уникнення конфлікту інтересів. Водночас, успішна реалізація цих ініціатив може значно підвищити довіру до судової системи та сприяти зміцненню верховенства права в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>
2. Про судово-експертну діяльність в Україні: проект Закону України від 30.03.2017 № 6264. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH4U000A?an=390>.
3. Про судово-експертну діяльність в Україні: проект Закону України від 03.10.2017 № 2149-VII. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61469
4. Шуневич К. А. Історія законодавчих ініціатив та правового регулювання судової експертизи у кримінальному провадженні з часу дії КПК 2012 року: матеріали Всеукраїнської наукової-практичної конференції з нагоди 10 – річчя вступу в дію Кримінально процесуального кодексу України (м. Львів, 18 листопада 2022 р.) Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2022. с.199-213. URL: <https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/ZBIRNYK.pdf#page=199>
5. Ткаченко Н., Алексєйчук В. Моделі системи інституцій судової експертизи в Україні (переваги та ризики). Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2022. Вип. 1(26). С. 10–23.